

Měl jsem velikou radost z odpovědi, kterou dala městská rada pražská nedávno spolku výtvarníků českých Mánesu, když jí opovázlivě a nediskretně připomínal zanedbaný hrob svého patrona a vyzýval ji, aby jej dala upravit. Nikoli, nic nedáme upravit, odpověděla městská rada; ať se stará o ten zanedbaný hrob pochybného mrtvého kdokoli, nám není po něm naprosto nic. Vždyť ten Mánes nebyl snad ani pražským měšťanem! A najednou přijdou lidé, kteří by chtěli, aby městská rada vyhodila nějakou zbytečnou tisícikorunu, již může tak dobře užít na výlet do Paříže, a vynaložila ji na úpravu nějakého zapadlého nebo propadlého hrobu! Je to opovázlivost! Je to zaostalost!

Líbila se mně pevná, rozhodná odpověď městského sboru. Bylo to čacké slovo, k němuž má nejen právo, ne, víc: k němuž je přímo povinen ten, komu náleží budoucnost. Pro toho platí: pryč se vši sentimentalitou! Daleko budiž nás i jen pouhé podezření, že trpíme touto dětskou nemocí nevypělých individuí. Kdo chce jít kupředu, kdo se řítí do budoucnosti, její pán a dobyvatel — a není pochyby, že to jest sbor obecních starších nové Prahy —, nemůže se přece ohlížeti dozadu a zdržovati se ve svém světovém poslání takovým nějakým hloupým zapadlým nebo propadlým hrobem! Nechať mrtví pohřbívají mrtvé — my živí, my, Praha budoucnosti a příští osa nové obrozené Evropy, jsme příliš tvořiví, aby se mohla slušně žádat od nás taková hrobařina. Vari, sentimentálníci! S tím si na nás nepřijdete! Na nás, přeborníky budoucnosti, vy, hrobaři minulosti!

Věru, čacky myšleno, mladý princí, a přísambůh, i jasně prosloveno!

Pochyboval-li jsem kdy — a přiznávám, že se mně to stávalo —, je-li Praha opravdu velkoměstem, od nynějška již pochybovati nebudu. Pochyboval jsem o velkoměstství pražském na příklad, když mně přišlo vejít do pražské veřejné nemocnice a spatřiti její žalostnou zanedbanou výpravu, — ale od nynějška již nebudu. Pochyboval jsem, když jsem viděl některé podprůměrně opatřené pražské ústavy vědecké nebo humánní, — od nynějška již nebudu. Když jsem nenalézal v Praze slušné galerie obrazové nebo srovnával chudičké sady její se sady cizích velkoměst, — nyní již nebudu. Od té chvíle, kdy padlo rozhodnutí městské rady, tak nesentimentální, tak tvrdé a obtížené smyslem pro budoucnost, tak cele k ní upřené... od té chvíle vím, na čem jsem. Skutečné velkoměsto — ne veliké město nebo snad dokonce veliká ves, největší světová ves — jest Praha. Znakem velkoměsta jest právě, že není sentimentální; že ti dovede důkladně šlápnout nejen na nohu, ale i na to, čemu se říká po starosvětsku srdce, neboť nemá času vyhýbat se jim ve svém spěchu za výbojem. Každá vteřina opoždění nebo zdržení jest pro ně ztracený věk lidský. Ano, taková jest naše moderní Praha! Stará, sentimentální, říkávalo se kdysi; dovedla prý jen vypravit mrtvému spisovateli nebo umělci parádní pohřeb; nuže, nová ani toho již dělat nebude. Cele zaujata starostmi o život a o sebe, vyvine d'annunziovský *il sacro egoismo*. Ani za živa, ani ve smrti, ani po smrti nebude jí nikdy nic do tebe, český spisovateli nebo umělče! Není to velikolepé a velikorysé ve své důsledné prostotě a jasnosti? Ano, v ten památný den, kdy městský sbor jasně a rozhodně odmítl neslušnou žádost Mánesa, aby se staral o zanedbaný hrob českého umělce, zrodilo se v Evropě první opravdu moderní velkoměsto. Vedle něho všecko ostatní jest polovičatost, zrůda, smíšenec starého i nového, bastard a náhoda. Praha jest však sama uvědomělost přesné metody, produkt silné vůle spárené s mohutným, jasným intelektem. Běda nyní tomu, kdo po ní hodí první kamenem;

vrhnu se na něho a rozsápu ho. Gratuluji vám, dre Baxo! Domnívám se totiž, že za vašeho předsednictví bylo učiněno to památné usnesení, které jest prostě datum v dějinách moderního člověka: datum, datum — nebraňte se, prosím: datum.

Sotva se můj sentimentální rybníček duševní poněkud uklidnil po tomto světotvorném rozhodnutí, co nechce čert: přijde zase nějaký starožitnický spolek nebo společek a skuhrá v novinách cosi, jako že Slavín vyšehradský jest nedůstojné pohřebiště, že by bylo radno pomýšleti na to, aby byl nahrazen jiným, důstojnějším, že sklípek, v němž jsou uloženy pozůstatky velikých mrtvých, bude vždycky působiti trapným dojmem atd. Prosím, abychom nebyli obtěžováni takovými zbytečnostmi! Proč stále jen mrtví překážejí tomuto národu budoucnosti? Proč mu vadí v jeho rozbězích za novým? Slavína se mně — prosím — nedotýkejte! To jest do jisté míry a v jakémsi smyslu slova hluboký symbol národní. Fasáda a za ní — nic, prázdno. Schodiště, které k ničemu nevede. Fasáda a pod ní, hluboko pod ní — sklípek. Všude jinde se staví z nitra na venek: fasáda bývá jen výrazem toho, co jest uvnitř. U nás stavělo se často z vnějšku — do prázdna. Čistě dekorativně, čistě lepenkově. Potěmkinovské vesnice. A tento Slavín jest takový žalostný papírový hrad, v němž není možno bydlit ani mrtvému. Mluví jasnou řečí tomu, kdo umí poslouchat, jasnou, byť zápornou.

Ostatně: nemá smyslu mluvit o novém Slavínu, když na Vyšehradě jsou mrtví, jimž má národ mnoho odpouštět. Nedávno, když jsem byl na vyšehradském hřbitově, vykládal alespoň nad hrobem Němcové důstojný a rozšafný otec rodiny, profesor a filolog, že jí má národ leccos odpouštět. Ano, máme velké mrtvé, kterým máme leccos odpouštět; aby nebylo mýlky: ne oni nám, nýbrž my jim. Onehdy zase kterási spisovatelka musila ve feuilletoně kondescendovat s výšin svého genia s velkým sebezpřemáháním k Irémské zahradě zvěčnělé Růženy Svobodové a také jí mnoho odpustit. Toho velikého ducha a té velkodušnosti! Jak jsem byl dojat, když se jí to nakonec po jakýchsi pochybách a jakémisi váhání přece podařilo... Vždyť

sestup s Montblanku nebo s Araratu není přece maličkost... Neklamme se, pánové: máme *snad* velké mrtvé, — ale větší ještě živé. Neznepokojujte tedy nás zbytečně jimi. *Requiescant in pace*, i v tom nehostinném Slavíně!

Vždyť živi již dávají nám *tolik* starostí. Jako na příklad v poslední době ti, kdo neuposlechli výzvy mobilisační a zůstali doma nebo, hůře ještě, prchli přes hranice. Jsou české listy, které si na ně brousí již zuby a nedovolí ani poslední myši uniknout spravedlnosti příkladné a neslevné. Jest to ostatně společnost opravdu smíšená, ti, kdož nenarukovali. Jak jsem se dočetl, jsou to nejen vojáci, nýbrž i — automobily. A sice tak přibližně deset procent prvních a padesát procent druhých. Chvilí jsem myslil, že jest tomu obráceně a že se stal v počtech omyl; informoval jsem se, ale řekli mně, že nestal: tedy deset procent vojáků a padesát procent automobilů se nedostavilo.

Melancholické cifry, nad nimiž jsem se zamyslel. A cifry pamětihodné, uvážíš-li, že největší většina těch automobilů, které nepřijely, byla z Prahy, a největší většina těch vojáků, kteří nepřišli, byla z obvodu říše, z pohraničních krajů, ať rudohorských, ať chebských, ať krkonošských. A tu se divím, opravdu divím, že není poměr obrácený: že nescházelo padesát procent vojáků a deset procent automobilů. Uvážíš-li, jak daleko je od říšských hranic do Prahy a jak těžko se vstává od stavu nějakému chudáku tkalci a jak těžko jde nebo jede odtamtud nějakým smíšeným vlakem do středu země, a naopak: jak lehce a rychle ujíždí automobil a jak v několika minutách se přejede vzdálenost třeba z Vinohradů na místní velitelství vojenské.

Jinak však: zuřím se zuřícími, cením zuby s cenícími, blýštím nožem s blýštějícími. A volám unisono s ostatními: trest příkladný, neslevný pro všechny! Všem rovnou měrou! Bez pardonu a bez výjimek. Zavřít všechny vojáčky i všechny automobily nedbalé své povinnosti. Pro automobily bude ovšem nutno vystavěti dříve jakési obrovské *vězení-garáž* — větší a prostrannější protějšek Pankráce. Obtížené svými vlastníky a šoféry bude skýtatí krásnou podívanou, hotovou výstavu obětavosti a bohatství.